

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Technische briefing commissie Digitalisering

Beleid en wetgeving AI en algoritmes

- 1 Introductie algoritmes en AI bij de overheid
- 2 Digitale uitvoering van wetgeving
- 3 Gebruik algoritmes in het bestuursrecht

Algoritmes en AI bij de overheid

Introductie algoritmes en AI bij de overheid

- 1 AI & Algoritmes bij de overheid
- 2 Beleidsinstrumenten
- 3 AI-verordening

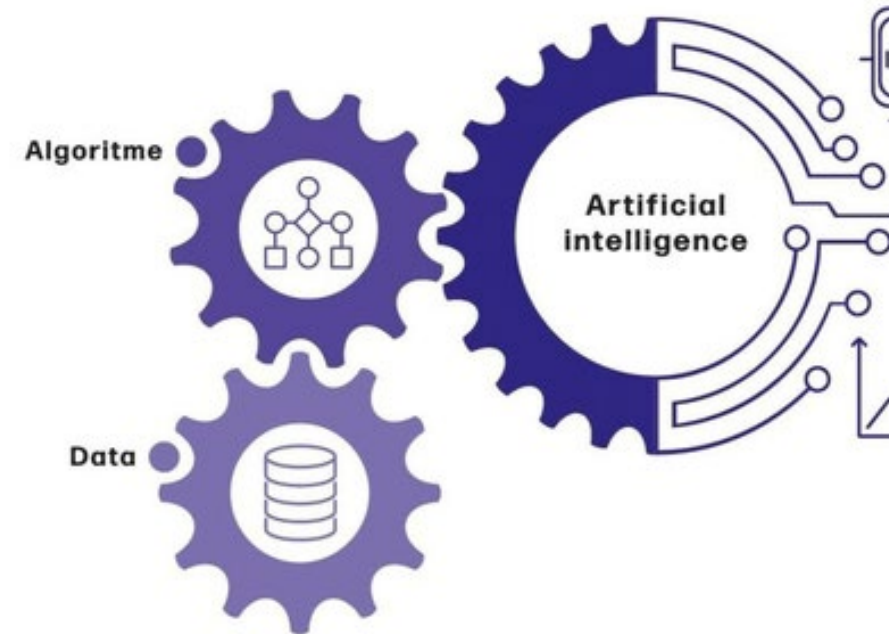

1. AI & algoritmes bij de overheid

AI en algoritmes: definitie en verschil

- > Een algoritme is een reeks stappen of regels die gevolgd moet worden om een specifiek probleem op te lossen of een doel te bereiken.
- > Bij AI gaat het om complexere, zelflerende algoritmes: het vermogen van computersystemen om taken uit te voeren die normaal (menselijke) intelligentie vereisen, bijvoorbeeld leren, redeneren, probleemoplossing en besluitvorming.
- > Kunstmatige intelligentie (AI) vraagt grote hoeveelheden data om met behulp van algoritmes modellen te trainen.

Twee pijlers van het algoritme- en AI-beleid voor de overheid

Coördinerende rol staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op het terrein van digitalisering

Verantwoorde inzet

- › Stimuleren van o.a. transparantie
- › Kaderstelling
- › Verzorgen van voorlichting
- › Uitwisselen van best practices
- › Vorm geven van toezicht

Toepassing en opschaling

- › Stimuleren van inkoop en ontwikkeling van AI-toepassingen die dienstverlening verbeteren en productiviteit verhogen
- › Opschalen van wat werkt
- › Faciliteren van kennisuitwisseling

De inzet van algoritmes vraagt waarborgen

NOS op3

Woensdag 21 juni 2023, 06:14

Studenten met migratieachtergrond opvallend vaak beschuldigd van fraude, minister wil systeem grondig nagaan

Sumeyye Ersoy

Salwa van der Gaag

NOS Nieuws • Donderdag 15 september 2022, 12:28 •
Aangepast donderdag 15 september 2022, 19:24

'Ouders van niet-Nederlandse afkomst aanzienlijk vaker hard aangepakt bij toeslagenaffaire'

14 DECEMBER 2023 · 11 MIN

Belastingdienst blijft wet overtreden met mogelijk discriminerende fraude-algoritmen

DAVID DAVIDSON

SEBASTIAAN BROMMERSMA

■ ACHTERGROND

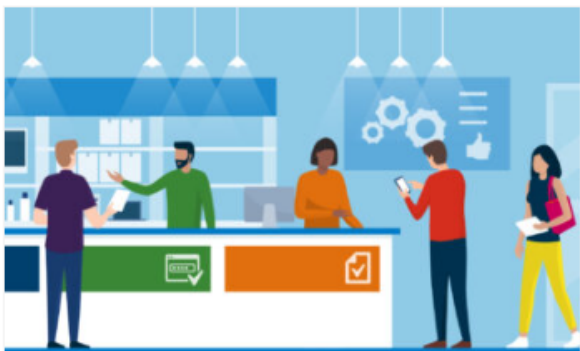
LET OP, zegt de computer van Buitenlandse Zaken bij tienduizenden visumaanvragen. Is dat discriminatie?

Discriminerend algoritme Volgens een onderzoek discrimineerde het algoritme dat Buitenlandse Zaken gebruikt om visumaanvragen te beoordelen. Uit onvrede met die conclusie vroeg het ministerie om een second opinion.

Zoekresultaten (238)

U zoekt op 'algoritme' U zoekt in [Kamerstukken](#) , [Kame](#)

ALGORITMES EN AI

Overheid zet steeds meer kunstmatige intelligentie in

10 juli 2024

De overheid gebruikt AI vooral voor kennisverwerking, archivering, anonimisering, inspectie en handhaving. De transparantie over de toepassing van AI is gestegen.

3 december 2024

Kom in actie tegen etnisch profileren.

37 keer gestopt door de politie in je leaseauto, tienduizenden euro's kindertoeslag terugbetalen aan de Belastingdienst, altijd gecheckt op Schiphol door de Marechaussee. Je doet niks verkeerd, maar je wordt gediscrimineerd.

Omdat je ouders niet in Nederland geboren zijn, je niet wit bent of een achternaam hebt die niet lijkt op De Jong of Janssen. Veel Nederlanders hebben ermee te maken: etnisch profileren.

Etnisch profileren is altijd on(t)recht. Het kabinet zegt al jaren dat ze tegen etnisch profileren is, maar doet bijna niks om dit probleem tegen te gaan.

Stop NU discriminatie door de overheid, en roep het nieuwe kabinet op om eindelijk een einde te maken aan etnisch

Hoe meer handtekeningen, hoe groter de druk!

CXLVII

Grip op algoritmische besluitvorming bij de overheid

Op 8 september 2020 heeft de commissie voor Justitie en Veiligheid (J&V) de werkgroep artificiële intelligentie ingesteld. De

hoe de kennis van de leden van de le intelligentie vergroot kan worden.

ondersteund door het Rathenau g van de verkenning van de werkgroep ut de notitie [Grip op de algoritmische heid : de rol van de Eerste Kamer](#) e is ook een Engelstalige versie [Algorithmic decision-making in e Senate](#) .

Teken de petitie

Voornaam * Achternaam *

E-mailadres *

Woonplaats *

☐ Ja, ik doe graag vaker mee aan dit soort acties. Ik ont ook mail over andere activiteiten of om mijn steun te

TEKEN DE PETITIE

✓ Lees de petitietekst

Wen en de voorstellen en aanleg voor meer informatie op www.amnesty.nl/privacy.

Lopende beleidstrajecten

- › Doorontwikkeling van instrumenten als het algoritmeregister, het algoritmekader en het IAMA
- › Versterken transparantie in algoritmische besluitvorming
- › Aandacht voor waarborgen bij geautomatiseerde selectietechnieken
- › Inzet van generatieve AI en bijbehorende richtlijnen
- › Opschaling van succesvolle AI-toepassingen
- › Implementatie AI-verordening bij de overheid (Rijk, provincies, waterschappen, gemeentes, uitvoeringsorganisaties)
- › Aandacht voor bewustwording: bijeenkomsten, communicatie, community
- › Inrichten van toezicht, governance en versterken democratische controle
- › Actief bijdragen aan internationale discussie rondom AI governance
- › Versterken AI-infrastructuur

2. Instrumenten

Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes

Overheid.nl
Het Algoritmeregister

Home Algoritmes Organisaties

Taal: Nederlands

Het Algoritmeregister van de Nederlandse overheid

Startpagina

ED

Startpagina > Data > Non-discriminatie in algoritmes en data

Non-discriminatie in algoritmes en data

Algemeen

E-learning non-discriminatie, 2024

Algoritmekader [concept]

Zoeken

GitHub
v1.3 23 12

Algoritmekader Over het algoritmekader Governance Levenscyclus Bouwblokken Rollen Vereisten Maatregelen Instrumenten

Bouwblokken

Bouwblokken

- Data
- Duurzaamheid
- Fundamentele rechten
- Menselijke controle
- Privacy en gegevensbescherming
- Publieke inkoop
- Technische robuustheid en veiligheid
- Transparantie

Bias en non-d

Algoritmekader, 2025

Wat en waarom?

Algoritmes worden binnen de overheid veelvuldig ingezet om publieke taken uit te voeren. Dit biedt veel kansen, maar er zijn ook risico's aan verbonden. Hoewel algoritmes in sommige gevallen kunnen bijdragen aan het tegengaan van discriminatie, kan bias in het algoritme leiden tot een ongelijke en oneerlijke behandeling van burgers of groepen, en kan er sprake zijn van discriminerende effecten. In dit bouwblok van het algoritmekader besteden we aandacht aan de onderwerpen bias, eerlijkheid en non-discriminatie. We werken uit wat bias is, hoe bias kan ontstaan, hoe we dit kunnen signaleren, welke maatregelen er genomen kunnen worden om dit te

Wat is bias?

Gebruikte definities

Discriminatiegrond

Aanbevelingen

Mogelijke hulpmiddelen en methoden

Vereisten

Maatregelen

Instrumenten gericht op het borgen van mensenrechten en het vergroten transparantie

Algoritmeregister

Overheid.nl
Het Algoritmeregister

[Home](#) [Algoritmes](#) [Organisaties](#) [Dashboard](#) [Taal: Nederlands](#)

Het Algoritmeregister van de Nederlandse overheid

Vind een van de 796 algoritmes

Zoeken 🔍

Bekijk de 3 meest recent gewijzigde algoritmebeschrijvingen

- > [Mutatieherkenning op landbouwpercelen | Rijksdienst voor Ondernemend Nederland](#)
- > [Opsporen dempingen in watergangen | Wetterskip Fryslân](#)
- > [Intake schuldhulpverlening | Gemeente Delft](#)

Of [blader door alle algoritmes](#)

Over dit register

In het Algoritmeregister van de overheid publiceren Nederlandse overheidsorganisaties informatie over algoritmes die zij gebruiken in hun werk. Het register focust op impactvolle algoritmes (waaronder hoog risico AI-systemen) en geeft de bezoeker inzicht in hoe deze algoritmes werken. Werk je bij de overheid?

[Registreer je algoritme.](#)

Algoritmekader: wat mag, wat niet + hoe?

Het algoritmekader beta

 GitHub
v1.6.1 31 22

Basiskennis algoritmes en AI Onderwerpen Levenscyclus Rollen Voldoen aan wetten en regels

Het algoritmekader

Wetten en regels, tips en hulpmiddelen voor verantwoord gebruik van algoritmes en AI. Bètaversie

Onderwerpen

- › [Bias en non-discriminatie](#)
- › [Governance](#)
- › [Transparantie](#)
- › [Privacy & gegevensbescherming](#)
- › [Publieke inkoop](#)

[Bekijk alle onderwerpen](#)

Informatie per rol

- › [Beleid en advies](#)
- › [Jurist](#)
- › [Ontwikkelaar](#)
- › [Projectleider](#)

[Bekijk alle rollen](#)

Levenscyclus

- › [Probleemanalyse](#)
- › [Ontwerpen](#)
- › [Dataverkenning & datapreparatie](#)
- › [Ontwikkelen](#)
- › [Monitoring & beheer](#)

[Bekijk de hele levenscyclus](#)

Voldoen aan wetten en regels

- › [Vereisten](#)
- › [Aanbevolen maatregelen](#)
- › [Aanbevolen hulpmiddelen](#)

Toezichtlandschap AI en algoritmes

- > Verschillende toezichthouders (Rijksinspecties, marktoezichthouders en colleges) hebben te maken met toezicht op AI-systemen.
- > Hooghiemstra & Partners (2019): Geen juridische lacunes in het toezicht op algoritmes bij de overheid.
- > WRR (2021): AI als systeemtechnologie met domeinoverstijgend karakter, coördinatie wenselijk.
- > Inrichtingsnota algoritmetoezichthouder (2022) en start Directie Coördinatie Algoritmes bij AP (2023)
- > Vanaf augustus 2024: AI-verordening in werking getreden.

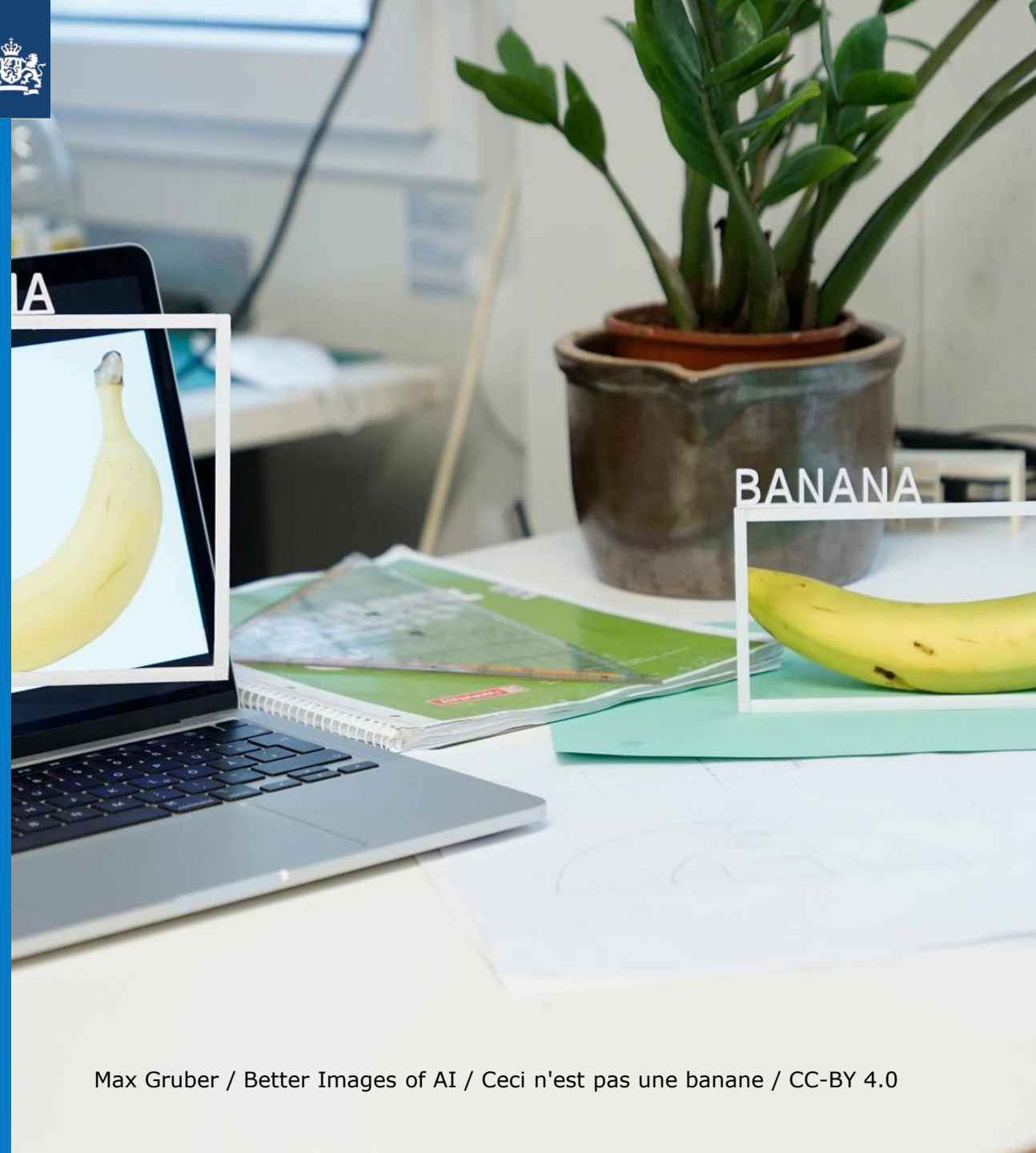

3. De AI-verordening

Doelen

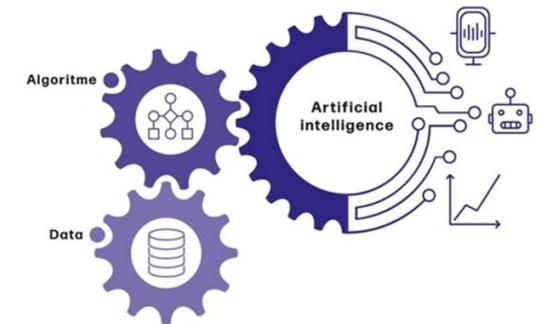
- › Voor het eerst **specifieke regels** voor AI-systemen
- › EU-burgers **vertrouwen** geven zodat AI wordt omarmd
- › **Gelijk speelveld** creëren voor de ontwikkeling en het gebruik van AI
- › Alleen **veilige AI-systemen** met waarborgen voor de bescherming van gezondheid en fundamentele rechten op de EU-markt
- › Internationaal **toonaangevende kaders** ter inspiratie en op den duur ook standaarden

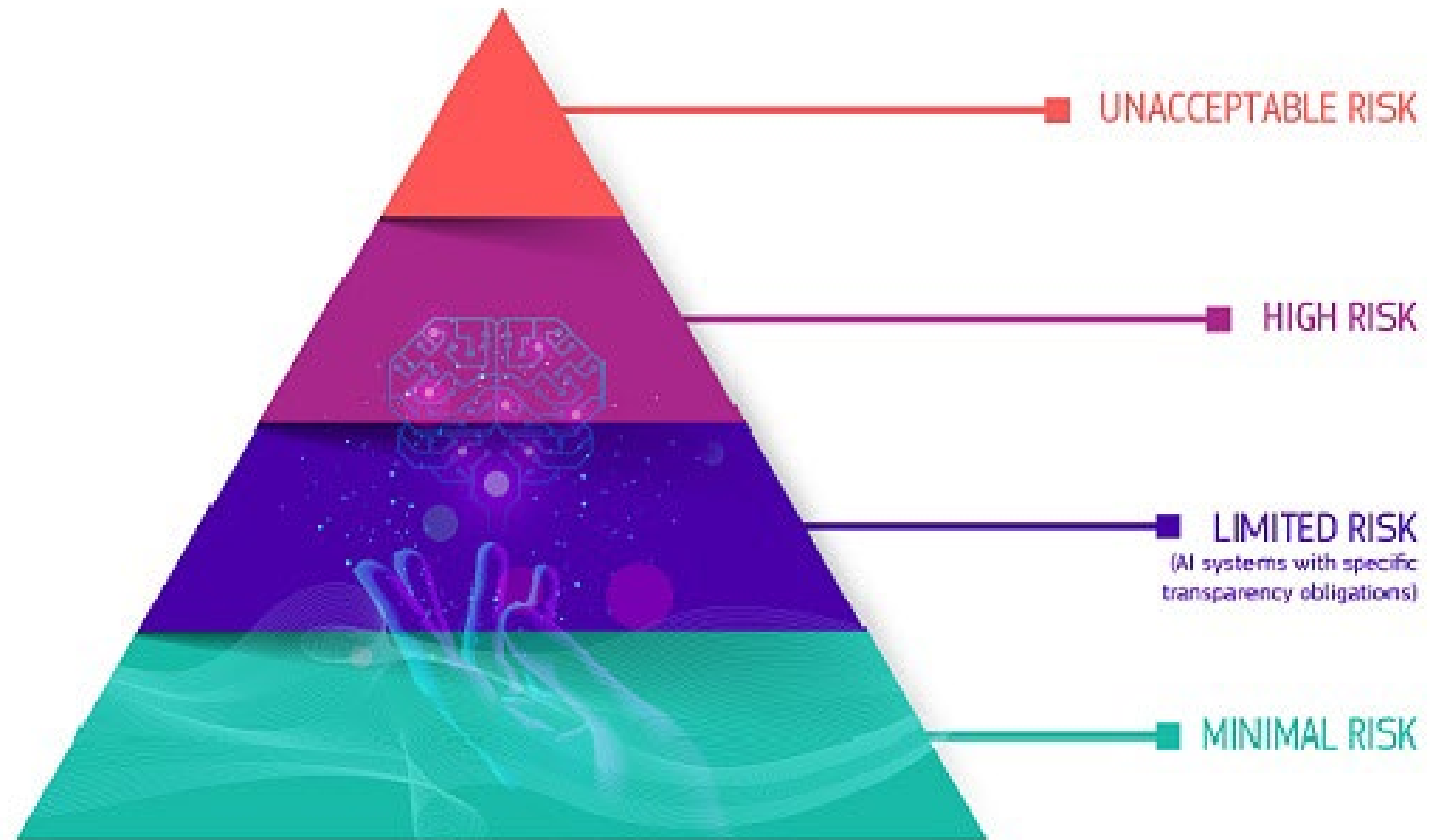

Definitie 'AI-systeem' AI-verordening

Een **machinaal systeem** dat is ontworpen om met **verschillende niveaus van autonomie** te werken en dat na de **uitrol aanpassingsvermogen** kan vertonen en dat, voor **expliciete of impliciete doelstellingen**, uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren zoals **voorspellingen, inhoud, aanbevelingen of beslissingen** die van invloed kunnen zijn op fysieke of virtuele omgevingen.

Bron: Kennisnet

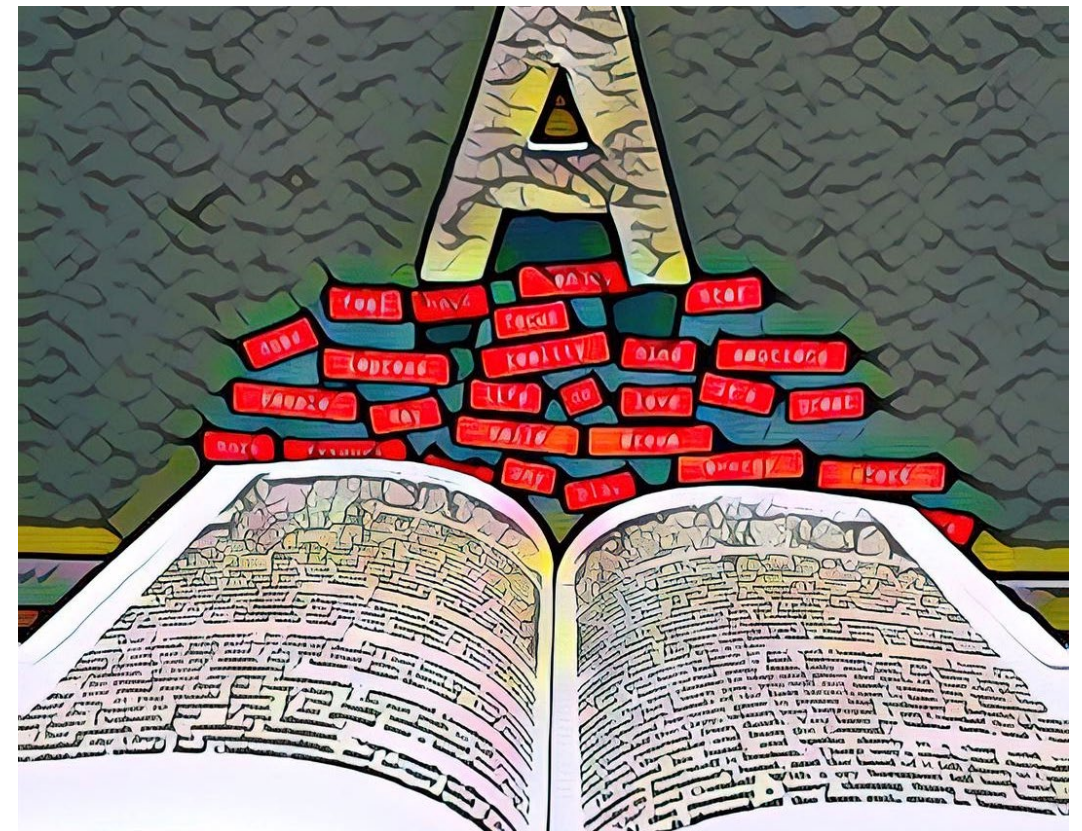
Uitgelicht: verplichtingen voor aanbieders en gebruiksverantwoordelijken van hoog-risico AI

> **Aanbieder**

- zorgt voor conformiteit aan eisen
- voert CE-markering
- registreert in EU-database en
- monitort gebruik

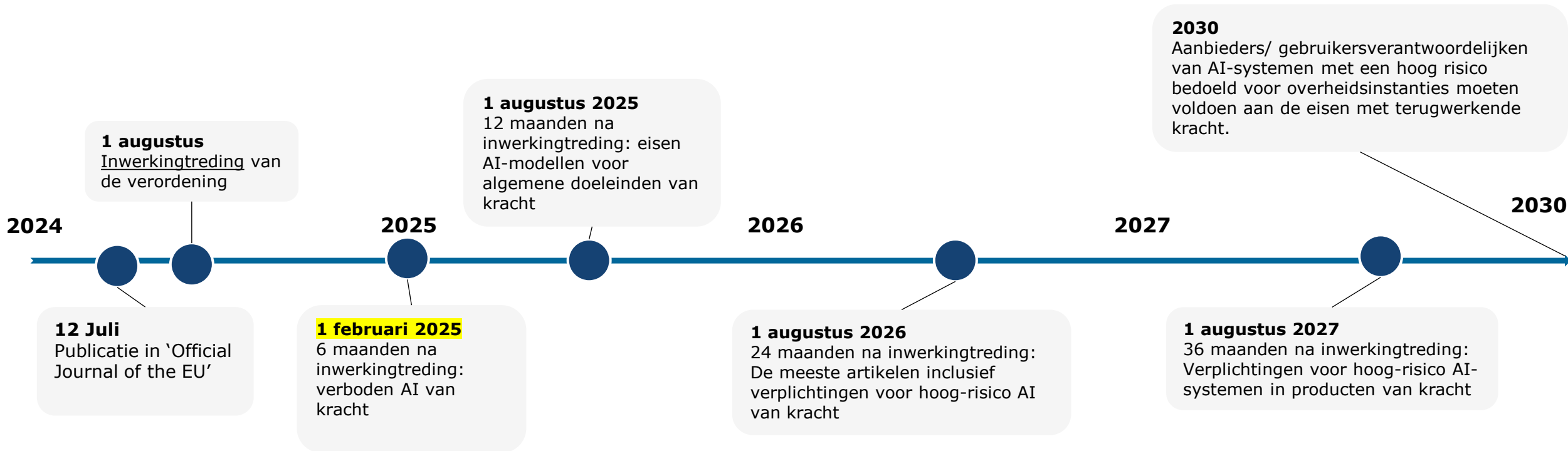
> **Gebruiksverantwoordelijke**

- volgt handleiding
- checkt en mitigeert contextuele risico's
- zorgt voor relevante input-data
- meldt mensen als met systeem besluit wordt genomen over hen
- Registreert gebruik in EU-database

Tijdlijn

De AI-verordening implementeren in Nederland

Toezicht inrichten in
nauwe afstemming met
toezichthouders

Uitvoeringswet maken
en bestaande
wetgeving waar nodig
aanpassen

Voorlichting aan
betrokkenen,
waaronder lokale
overheden en mkb

Regulatory sandbox
inrichting op basis van
resultaten pilot

Bijdragen aan
standaarden voor de
eisen aan AI

Beïnvloeden van lagere
EU-wetgeving en
richtsnoeren voor
uitvoering

Mogelijkheid tot vragen/dialog

Digitale uitvoering van wetgeving

- 1 Ontwikkelingen en aandachtspunten
- 2 ICT-uitvoeringsgericht wetgeven
- 3 Rol van de (mede)wetgever

Ontwikkeling en dilemma's

- › Steeds meer wetgeving wordt digitaal uitgevoerd
- › Regeerprogramma: uitvoerbaarheid en doenbaarheid
- › Beslisregels zijn van alle tijden
- › Verbinding beleid-wetgeving-uitvoering is essentieel
- › In beleids- en wetgevingsproces steeds meer aandacht voor (UDO, U&H toetsing, advisering RvSt etc.)
- › Initiatieven van onderop om verbinding te versterken

ICT-uitvoeringsgericht wetgeven

- › **Wat is het:** werkwijze waarmee voorgenomen wetgeving wordt 'vertaald' naar beslisregels voor ICT
- Wordt de ICT eenduidig 'gestuurd' door de concept-normen?
- Zijn de keuzes en randvoorwaarden voor de praktijk in beeld?
- Welke discretionaire ruimte behoeft nadere invulling?
- › Sluit aan op Beleidskompas: beleid, wetgeving en uitvoering samen laten oplopen. Ook: digitale *tool*.
- › Werkwijze die een brug slaat tussen wet, algoritme en besluit

App (via Beleidskompas/ KCBR-site)

Uitvoeringsgericht wetgeven

Welkom bij Uitvoeringsgericht wetgeven

Dit is een werkmethode om wet- en regelgeving zo te ontwerpen dat ze goed uitvoerbaar is, met name in een digitale omgeving. Je gebruikt deze methode als bij stap 5 van het [Beleidskompas](#) blijkt dat voor de voorkeursoptie een regeling gemaakt of aangepast moet worden en die regeling een duidelijke (digitale) uitvoeringscomponent heeft. Hoe je dat laatste bepaalt, vind je [hier](#). Uitvoeringsgericht wetgeven doe je samen: beleid, wetgeving en uitvoering zitten in één team.

Deze app helpt je bij Uitvoeringsgericht wetgeven. Hij biedt een overzicht van de activiteiten, analyseschema's, voorbeelden, hulp bij samenstelling van het team en tips bij het schrijven van wetgeving.

Wat is nodig in wetsproces?

- › Multidisciplinair (samen)werken
- › Structurele inbedding van methoden
- › Transparantie van beslisregels
- › Cultuurverandering
- › Sturing
- › Behapbaarheid

Rol (mede)wetgever

- › Aandacht voor duidelijkheid en type normen (gesloten/open)
- › Aandacht voor digitale uitvoering en uitvoeringsbeleid (MvT)
- › Met name bij (stelsel)wetten met digitale uitvoering door grote uitvoeringsorganisaties (bulkbesluiten)
- › Specificatiedossiers bij wetsvoorstellen (nog) niet realistisch

Mogelijkheid tot vragen/dialog

Gebruik algoritmes in het bestuursrecht: meer transparantie nodig?

- 1 Inleiding: voorgeschiedenis
- 2 Gebruik algoritmes in het bestuursrecht en belang transparantie
- 3 Transparantieverplichtingen uit de AI-verordening
- 4 Meer nodig? Internetconsultatie 'Algoritmische besluitvorming en de Awb' / literatuur / adviezen

Inleiding

- › 21 maart 2023: debat 'grip op algoritmische besluitvorming bij de overheid' in de Eerste Kamer
- › Regeerprogramma
- › Literatuur, adviezen o.a. Raad van State, rechtspraak Hof van Justitie en Raad van State
- › Februari 2024: internetconsultatie 'Reflectiedocument algoritmische besluitvorming en de Algemene wet bestuursrecht'

Waarom transparantie bij het gebruik van algoritmes in het bestuursrecht van belang is.

- › Algoritmes worden gebruikt onder meer als:
 - a) Instrument bij het selecteren voor controle
 - b) Instrument bij het nemen van besluiten

- › Transparantie als waarborg
 - a) Individuele transparantie / transparantie op systeemniveau
 - b) Gebrek aan transparantie bemoeilijkt de mogelijkheden om de rechtmatigheid van besluiten te betwisten én bemoeilijkt de democratische controle op de toepassing van algoritmes

Transparantieverplichtingen uit AI Verordening

- › Transparantieverplichtingen uit de AI Verordening die relevant zijn voor het bestuursrecht
 - Alleen als het gaat om AI: niet alle algoritmes vallen hieronder.
 - Als het gaat om een 'hoog risico' AI systeem: registratie in openbaar register (artikel 49 en 71), notificatieplicht (artikel 26) en recht op uitleg bij individuele besluitvorming (artikel 86)
 - a) Algemeen: gebruik AI in bestuursrecht in beginsel alleen hoog risico als het gaat om beoordeling of '*natuurlijk persoon*' aanspraak heeft op '*essentiële overheidsuitkeringen en -diensten*'.
 - b) Register: in bijlage VIII staat welke informatie moet worden opgenomen in het register.
 - c) Recht op uitleg

Meer nodig?

- › Internetconsultatie 'Algoritmische besluitvorming en de Awb' / literatuur / adviezen.
- › Drie suggesties die zijn gedaan:
 - a) Plicht om gebruik van algoritmes in besluit te vermelden en uit te leggen?
 - b) Meer transparantie op systeemniveau? Verplicht openbaar register?
 - c) 'gaming the system' kritisch benaderen?

Mogelijkheid tot vragen/dialog